

JA 2010/38 Rechtbank Haarlem, 25-11-2009, 156241/HA ZA 09/511, LJN BK5218 Verwijdering, Inspanningsverplichting school, Aansprakelijkheid

Aflevering	2010 afl. 3
Rubriek	Bedrijfs- en beroepsaansprakelijkheid
College	Rechtbank Haarlem
Datum	25 november 2009
Rolnummer	156241/HA ZA 09/511 LJN BK5218
Rechter(s)	Mr. Coyajee-Kappers
Partijen	1. [Eiser], 2. [eiseres], mede in hun hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordigers van hun minderjarige zoon [A], allen te Volendam, gemeente Edam-Volendam, eisers, advocaat: mr. W. Lindeboom, tegen de stichting Stichting Katholiek Onderwijs Volendam te Volendam, gemeente Edam-Volendam, gedaagde, advocaat: mr. A.C. Ranke. Partijen zullen hierna [eisers], afzonderlijk [eiser] en [eiseres], en SKO Volendam genoemd worden.
Noot	<i>B.M. Paijmans</i>
Trefwoorden	Verwijdering, Inspanningsverplichting school, Aansprakelijkheid
Regelgeving	Wvo - 27 BW Boek 6 - 74 ; 162

» Samenvatting

Nadat een leerling in februari in zijn school een bootfakkel afsteekt, worden twee leerlingen geschorst en twee leerlingen verwijderd, waaronder de dader. In afwachting van toelating op een andere school biedt de school één van de twee verwijderde leerlingen een lesprogramma op afstand aan. Nadat de school in kort geding wordt veroordeeld tot toelating van deze leerling, stelt zij een handelingsplan op dat niet door de leerling wordt ondertekend noch gevolgd. De leerling wordt in mei ziek gemeld en rondt het daarop volgende schooljaar zijn HAVO-opleiding aan het Luzac College af. De ouders vorderen onder meer vergoeding voor de (hoge) opleidingskosten.

De rechtbank overweegt dat de leerling verwijtbaar heeft gehandeld, doch dat een school bij het opleggen van maatregelen rekening moet houden met de persoonlijke omstandigheden van een leerling en met de ernstige gevolgen van de maatregel. Deze leerling was vanwege zijn ziekte gevoelig voor stress en volgde 4 HAVO voor de tweede maal, zodat hij bij een volgende doublure de school zou moeten verlaten. De rechtbank acht de school aansprakelijk voor de schade als gevolg van de ten onrechte toegepaste maatregel.

De rechtbank overweegt voorts dat zowel op een school als op de ouders/leerling een inspanningsverplichting rust, dat slechts plaats is voor een marginale toetsing van het beleid van een school en dat de ouders/leerling gehouden zijn de schade te beperken. De rechtbank beoordeelt het lesprogramma op afstand onvoldoende en het handelingsplan onvoldoende afgestemd op deze leerling; de school heeft niet aan haar inspanningsverplichtingen voldaan. Ter zake de ziekmelding en het uit eigen keuze niet volgen van onderwijs of afleggen van examens oordeelt de rechtbank dat de ouders/leerling niet aan hun inspanningsverplichting hebben voldaan; 20% van de schade komt als eigen schuld voor eigen rekening.

» Uitspraak

1. De procedure

(...; red.)

2. De feiten

2.1. [Eisers] zijn de ouders van [A] geboren 3 mei 1991.

[A] lijdt aan de ziekte van Addison, die tot gevolg heeft dat geen bijnierschorschormonen worden aangemaakt, en waarvoor hij medicijnen slikt.

2.2. Onder het bevoegd gezag van SKO Volendam valt het Don Bosco College (hierna ook: de school) in Volendam. Tot 1 augustus 2008 was [A] ingeschreven als leerling van het Don Bosco College. Aan het eind van het schooljaar 2006-2007 is [A] blijven zitten in klas 4 van de havo, zodat hij in het schooljaar 2007-2008 voor de tweede keer het vierde jaar van de havo volgde.

2.3. Op woensdag 20 februari 2008 is in het trappenhuis van het gebouw van het Don Bosco College een zogenaamde bootfakkel afgeschoten (hierna: het incident).

Kort na het incident meldde [B] zich bij de schoolleiding als degene die de fakkel had afgeschoten. Naast zijn naam heeft de schoolleiding aan de politie de namen van een aantal andere leerlingen doorgegeven die ervan verdacht werden in meer of mindere mate bij het incident betrokken te zijn geweest. Daaronder was ook de naam van [A].

[A] is door de politie aangehouden en verhoord.

2.4. Op 21 februari 2008 heeft de rector van het Don Bosco College, [C], besloten [A] voor onbepaalde tijd de toegang tot de school te ontzeggen omdat [A] betrokken zou zijn geweest bij het incident. De beslissing is bij brief van 22 februari 2008 aan [eisers] meegedeeld. In die brief is onder meer vermeld:

Hierbij delen wij u mee dat wij hebben besloten uw zoon voor onbepaalde tijd de toegang tot de school te ontzeggen, ingaande donderdag 21 februari 2008. We hebben het bestuur van de Stichting Katholiek Onderwijs Volendam en de Inspectie op de hoogte gesteld van deze voorlopig tijdelijke maatregel, conform het reglement van de schorsing en verwijdering.

(...)

Wij vinden dit zo buiten proportie en ernstig dat wij tot deze voorlopige tijdelijke maatregel over zijn gegaan. In de tussentijd zullen wij ons beraden over ons advies aan het bestuur van de Stichting. U zal daar uiterlijk binnen 14 dagen schriftelijk van op de hoogte worden gesteld.

(...)

2.5. [B] is van het Don Bosco College verwijderd omdat hij de bootfakkel heeft gekocht en afgeschoten. Twee andere leerlingen die samen met [B] het incident hebben beraamd en die de aanschaf van de fakkel mede hebben gefinancierd zijn voor ten hoogste vijf dagen geschorst en tegen hen is geen verwijderingsprocedure begonnen.

2.6. Van 25 februari 2008 tot en met 3 maart 2008 werden op het Don Bosco College geen lessen gegeven in verband met de voorjaarsvakantie.

In de week van 3 tot en met 7 maart 2008 werd geen les gegeven voor de leerlingen van klas 4-havo in verband met een stageweek waar alle leerlingen aan deelnamen.

2.7. Op 3 maart 2008 heeft SKO Volendam het voornemen uitgesproken [A] van het Don Bosco College te verwijderen. In het kader van dat voornemen zijn [eisers] op 13 maart 2008 gehoord door [C] en een delegatie van het bestuur van SKO Volendam. Aan het eind van dat gesprek heeft [C] meegedeeld dat de ontzegging van de toegang voorlopig zou worden gehandhaafd en dat het bestuur van SKO Volendam op korte termijn een beslissing zou nemen over de vraag of [A] zou worden verwijderd.

2.8. Bij brief van 17 maart 2008 is het besluit dat [A] van school zou worden verwijderd namens de directie van het Don Bosco College en het Dagelijks Bestuur van SKO Volendam aan [eisers] meegedeeld.

2.9. Bij dagvaarding van 20 maart 2008 hebben [eisers] een kort geding aangespannen tegen SKO Volendam en [C] met als doel [A] zo spoedig mogelijk weer tot de lessen toegelaten te krijgen. De mondelinge behandeling vond plaats op 31 maart 2008.

2.10. Bij brief van 1 april 2008 heeft [eiseres] het Don Bosco College als volgt meegedeeld:

In afwachting van de uitspraak van de rechter worden door [A] geen repetities meer gemaakt. Deze periode duurt maximaal tot 13 april a.s., 9 schooldagen. Eventuele repetities kunnen na deze periode worden ingehaald. Deze slechte vorm van vervangend onderwijs, zonder klassikaal onderwijs en bijbehorende uitleg, biedt geen basis voor het behalen van goede cijfers. Het ophalen en inleveren van huiswerk wordt conform afspraak gecontinueerd.

2.11. Bij vonnis van 16 april 2008 van de rechtbank Haarlem heeft de voorzieningenrechter de vordering van [eisers] in het onder 2.9 genoemde kort geding toegewezen en SKO Volendam geboden [A] tot de reguliere lessen toe te laten.

2.12. Bij brief van 16 april 2008 hebben [eisers] bezwaar gemaakt tegen het verwijderingsbesluit van 17 maart 2008.

2.13. Met ingang van 17 april 2008 is [A] weer tot de lessen op het Don Bosco College toegelaten.

2.14. Op 18 april 2009 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen [A], [eisers] en een vertegenwoordiger van het Don Bosco College. Bij brief van 18 april 2009 namens de rector, ondertekend door de plaatsvervangend rector, is onder meer aan [eisers] meegedeeld:

(...)

[A] zal evenals de andere leerlingen voldoende worden voorbereid op de A-tentamens. Voor zover nodig zal [A] in de a.s. meivakantie extra werk worden meegegeven om eventuele opgelopen achterstanden in te halen dan wel lesstof te herhalen. In overleg met alle betrokken docenten zal de afdelingsleider een concreet handelingsplan opstellen, rekening houdend met zijn ziekte maar gericht op het wegwerken van de eventuele lacunes.

Gezien zijn ernstige chronische ziekte stellen wij bovendien voor om voor hem een LGF aanvraag in te dienen, zodat hij gedurende de rest van zijn middelbare schooljaren van overheidswege een ambulante begeleider krijgt toegewezen.

(...)

Wij vertrouwen er tenslotte op dat [A] van zijn kant zich volledig zal inzetten om 4 havo succesvol af te sluiten.

(...)

2.15. Op 24 april 2008 heeft SKO Volendam het verwijderingsbesluit van 17 maart 2008, na bezwaar van [eisers] zoals genoemd onder 2.12, ingetrokken. In plaats daarvan is besloten [A] een schorsing op te leggen voor de duur van maximaal vijf schooldagen, welke inmiddels was geëffectueerd.

2.16. Op 24 april 2008 is een handelingsplan opgesteld. Daarin zijn onder meer opgenomen de nog in te halen toetsen en onderdelen alsmede de volgende afspraken:

[A] maakt tussen 13-5 en 20-5 afspraken met de docent wanneer hij deze onderdelen af heeft en laat toetsen. Bij de overige toetsen die klassikaal zijn of worden afgesproken zegt [A] van tevoren of hij de toets zal meemaken. Als hij de toets maakt wordt deze genormeerd volgens de vastgestelde normering.

[A] heeft het handelingsplan niet ondertekend.

2.17. Vanaf 25 april 2008 tot en met maandag 12 mei 2008 werden op het Don Bosco College geen lessen gegeven in verband met de meivakantie.

2.18. Vanaf 19 mei 2008 heeft [eiseres] [A] ziek gemeld. [A] heeft daarna de lessen op het Don Bosco College niet meer bezocht.

2.19. In een brief van 23 mei 2008 heeft [D], kinderarts-endocrinoloog van het Emma Kinderziekenhuis AMC te Amsterdam aan [eisers] als volgt vermeld:

Bij [A] is in juni 2006 de ziekte van Addison gediagnostiseerd. Dit nadat hij al enkele jaren in toenemende mate klachten had van moeheid, conditieverlies en verminderde eetlust (allen "klassieke" verschijnselen van deze ziekte).

Bij de ziekte van Addison kunnen de bijnieren geen cortisol ("stresshormoon") en aldosteron ("zoutvasthoudend hormoon") meer maken. Om "gezond" te blijven dient [A] deze hormonen meerdere malen per dag, dag in dag uit in te nemen.

Als het lichaam "gestresst" is (bijvoorbeeld tijdens "ziek zijn" of pijn, maar ook bij bijvoorbeeld boosheid) maken normale bijnieren veel meer cortisol aan dan normaal. [A]'s bijnieren kunnen dat niet, en onder dit soort omstandigheden moet hij (veel) meer cortisol innemen dan normaal. Als hij dat niet zou doen zou hij ernstig ziek kunnen worden, en zelfs overlijden.

Kortdurend (enkele dagen) extra cortisol innemen is qua gezondheid geen probleem. Langdurig extra cortisol innemen,

bijvoorbeeld langer dan 7-10 dagen, kan echter schadelijk zijn voor het lichaam.

Bij het laatste polikliniekbezoek vertelden [A] en u me dat [A]'s huidige schoolsituatie hem veel stress bezorgt. De details van die situatie heeft u toegelicht. Vanwege deze (chronische) stress zou [A] langdurig extra cortisol moeten gebruiken, wat m.i. voor [A]'s gezondheid niet goed is. Uw voorstel om de stress te verminderen door de rest van het schooljaar als "verloren" te beschouwen, en m.i.v. het nieuwe schooljaar in september 2008 een nieuwe, frisse start te maken vind ik een veel betere oplossing.

2.20. Op 28 mei 2008 heeft [A] van het arrondissementsparket Haarlem de mededeling ontvangen dat hij in verband met het incident niet (verder) vervolgd zal worden omdat er onvoldoende wettig bewijs is. Op 22 september 2008 zijn de andere betrokken leerlingen veroordeeld tot (voorwaardelijke) taakstraffen vanwege hun betrokkenheid bij het incident.

2.21. [A] slaagt er niet in om klas havo-4 aan het Don Bosco College met goed gevolg af te ronden. [A] heeft het Don Bosco College verlaten.

2.22. Aan het eind van het schooljaar 2008-2009 heeft [A] bij het Luzac College een havo-diploma behaald.

3. Het geschil

3.1. [Eisers] vordert dat de rechtbank bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad,

Primair

voor recht zal verklaren dat SKO Volendam heeft gehandeld in strijd met de tussen partijen overeengekomen onderwijsovereenkomst, althans ten opzichte van [eisers] en/of hun minderjarige zoon [A] onrechtmatig heeft gehandeld, en SKO Volendam op die grond zal veroordelen tot vergoeding aan [eisers] van de kosten van de opleiding bij het Luzac College ad € 17.000,= (inclusief boeken en reiskosten), de volledige kosten van rechtsbijstand in de procedure (€ 7.821,25 inclusief de voor [eisers] niet verrekenbare BTW) en een bedrag aan immateriële schadevergoeding ad € 5.000,=, alles te verhogen met de wettelijke rente vanaf het moment van opeisbaarheid van de vorderingen tot aan de dag der algehele voldoening.

Subsidiair

voor recht zal verklaren dat SKO Volendam heeft gehandeld in strijd met de tussen partijen overeengekomen onderwijsovereenkomst, althans ten opzichte van [eisers] en/of hun minderjarige zoon [A] onrechtmatig heeft gehandeld, en SKO Volendam op die grond zal veroordelen tot vergoeding aan [eisers] van de kosten van de opleiding bij het Luzac College ad € 17.000,= (inclusief boeken en reiskosten), de buitengerechtigde kosten ad € 1.000,= en een bedrag aan immateriële schadevergoeding, alles te verhogen met de wettelijke rente vanaf het moment van opeisbaarheid van de vorderingen tot aan de dag der algehele voldoening.

Primair en subsidiair

SKO Volendam zal veroordelen in de kosten van deze procedure.

3.2. [Eisers] hebben aan hun vordering ten grondslag gelegd dat SKO Volendam toerekenbaar tekort is geschoten in de nakoming van de onderwijsovereenkomst dan wel onrechtmatig heeft gehandeld en dientengevolge aansprakelijk is voor de aanvullende kosten die zij voor de opleiding van [A] hebben moeten maken. Op SKO Volendam rustte een bijzondere verantwoordelijkheid om zich extra in te spannen om [A] alsnog te doen slagen voor klas 4-havo en SKO Volendam heeft bij haar handelen geen rekening gehouden met de ziekte van [A]. [Eisers] verwijt SKO Volendam dat zij zich niet tot onvoldoende heeft ingespannen om het onderwijs voor [A] buiten de reguliere lessen voort te zetten. Het feit dat [A] havo-4 niet heeft gehaald dient, aldus [eisers], te worden toegeschreven aan het feit dat [A] bijna acht weken niet het onderwijs heeft kunnen volgen waarop hij recht had.

SKO Volendam heeft niet aan het resultaatselement van de op haar rustende verplichtingen voldaan, en evenmin aan de inspanningsverplichtingen.

[Eisers] leggen aan hun vordering tot immateriële schadevergoeding ten grondslag dat zij, althans [A], als gevolg van het handelen en/of nalaten van SKO Volendam zijn aangetast in hun persoon als bedoeld in artikel 6:106 lid 1 sub b BW.

3.3. SKO Volendam ontkent aansprakelijkheid voor de door [eisers] gestelde schade en stelt dat zij binnen het kader van de getroffen verwijderingsmaatregel aan alle verplichtingen heeft voldaan die aan de school worden en mogen worden gesteld. SKO Volendam betwist dat [A] zeven weken van onderwijs verstoken is geweest en stelt dat [A] feitelijk 1 week van onderwijs verstoken is geweest.

Daarnaast heeft SKO Volendam zich ingespannen om een alternatieve school voor [A] te vinden. Het aanbod dat daaruit voortvloeide heeft [eisers] uitdrukkelijk afgewezen.

Subsidiar stelt SKO Volendam dat het causaal verband tussen de tekortkoming en de schade ontbreekt. Het is de keuze van [A], dan wel [eisers] zelf geweest om het alternatieve lesprogramma niet te volgen en geen proefwerken te maken. [A] heeft zijnerzijds niet de inspanningen geleverd en evenmin de inzet getoond die van hem verwacht had mogen worden. Meer subsidiar stelt SKO Volendam dat sprake is van eigen schuld aan de zijde van [eisers] zodat de vergoedingsplicht komt te vervallen dan wel dient te worden verminderd. Voorts stelt SKO Volendam dat [eisers] hun schadebeperkingsplicht hebben geschonden, zodat ook om die reden de schade voor rekening van [eisers] dient te blijven.

3.4. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

4. De beoordeling

4.1. De rechtbank constateert dat [A] tijdens de onderhavige procedure, op 3 mei 2009, meerderjarig is geworden. Voor zover de advocaat van [eisers] zich ter gelegenheid van de mondelinge behandeling van onderhavige zaak heeft gesteld namens [A], heeft te gelden dat [A] niet als eisende partij in de dagvaarding is vermeld. [A] kan derhalve niet als eisende partij worden aangemerkt en de schade die mede is gevorderd namens [A] kan als gevolg daarvan niet voor toewijzing in aanmerking komen. Nu [eisers] niet alleen namens [A] optreden, maar eveneens voor zichzelf en zij vergoeding vragen van schade die door hen als ouders van [A] is geleden, brengt het voorgaande in de verdere beoordeling geen verandering.

4.2. [Eisers] hebben aan hun vordering wanprestatie dan wel onrechtmatig handelen ten grondslag gelegd. Tussen partijen is niet in geschil dat tussen hen een onderwijsovereenkomst geldt. Voor de beoordeling van onderhavig geschil kan echter in het midden blijven van welke grondslag dient te worden uitgegaan aangezien de onderwijsovereenkomst zozeer wordt beheerst door dezelfde normen dat de uitkomst niet anders is bij een rechtsverhouding op grond van onrechtmatige daad. De rechtbank laat de kwalificatie dan ook in het midden.

4.3. Vast staat dat de school op 21 februari 2008 een besluit tot schorsing heeft genomen en vervolgens op 17 maart 2008 een besluit tot verwijdering. Voorts staat vast dat SKO Volendam geen hoger beroep heeft ingesteld tegen het kortgedingvonnis van 16 april 2008, en evenmin een bodemprocedure is gestart, alsmede dat SKO Volendam het besluit van 17 maart 2008 tot verwijdering na bezwaar heeft ingetrokken en vervangen door een besluit tot schorsing voor 5 dagen, die reeds was geëffectueerd.

In onderhavige procedure heeft SKO Volendam haar stelling dat het kortgedingvonnis van 16 april 2008 is gebaseerd op onjuiste feiten en omstandigheden niet onderbouwd. Dit alles leidt ertoe dat de rechtbank uit dient te gaan van de onjuistheid van de door SKO Volendam op 21 februari 2008 en op 17 maart 2008 genomen besluiten.

4.4. De rechtbank overweegt dat in onderhavig geval [A] het aan zichzelf te danken heeft dat hij betrokken is geraakt bij het incident. Dat is hem toe te rekenen.

Voorts geldt dat weliswaar het incident is aan te merken als een ernstig feit, en begrijpelijk is dat de school in reactie daarop direct tot maatregelen is overgegaan, maar dat doet er niet aan af dat de school bij de keuze van een maatregel rekening moet houden met de persoonlijke omstandigheden van de betreffende leerling. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen de ernstige gevolgen die een schorsing voor onbepaalde tijd en verwijdering heeft voor een leerplichtige leerling en voor [A] in het bijzonder.

4.5. Gelet op de bijzonderheden die ten aanzien van [A] een rol spelen staat vast dat hij gevoelig is voor stress en dat hij ten tijde van de genomen maatregelen klas 4-havo reeds een keer op het Don Bosco College had doorlopen en derhalve dus al een keer had gedoubleerd, zodat een tweede maal doubleren zou leiden tot een uitschrijving op deze school. SKO Volendam was van deze omstandigheden op de hoogte.

Voorts geldt dat het laatste rapport van [A] van 21 maart 2008, over de periode voorafgaand aan het incident, weliswaar geen stralende cijfers bevatte, maar onbetwist staat vast dat [A] over voldoende compensatiepunten beschikte om met deze cijferlijst aan het eind van het schooljaar te worden bevorderd naar klas 5-havo. Bovendien heeft SKO Volendam bij monde van de heer Van Tol, administrateur van de school, ter zitting bevestigd dat de afdelingsleider hem had bevestigd dat [A] het schooljaar kon halen en dat zij kosten noch moeite daarvoor wilde sparen en dat het voor [A] op het moment van het opstellen van het handelingsplan, te weten op 24 april 2008, nog mogelijk was om 4-havo met goed gevolg af te ronden en te worden bevorderd naar 5-havo.

Daar komt bij dat de maatregelen die aan de andere betrokken leerlingen werden opgelegd, gelet op de rol van [A] bij het incident, niet in verhouding staan tot de aan [A] opgelegde maatregel. De stelling van de school dat de betrokkenheid van [A] bij het incident verdergaand is geweest dan zoals bij de behandeling van het kort geding door [eisers] is betoogd, is niet nader onderbouwd, en zal worden gepasseerd.

4.6. De rechtbank overweegt voorts dat de vraag of [A] op het Don Bosco College klas 4-havo met goed gevolg had kunnen volbrengen, een vraag is naar een onzekere toekomstige gebeurtenis, aangezien [A] uiteindelijk het schooljaar niet heeft voltooid op het Don Bosco College en derhalve geen eindrapportage kon worden opgesteld. Anderzijds staat vast dat de door SKO Volendam getroffen maatregelen in ieder geval van 22 februari tot 17 april 2008 hebben gegolden, en [A] gedurende die periode in

ieder geval niet de aan reguliere lessen mocht deelnemen.

4.7. Uit de overgelegde stukken en de stelling van partijen volgt dat SKO Volendam in de periode tot 17 april 2008 onvoldoende met [eisers], dan wel [A], in communicatie zijn getreden. Het feit dat [eisers] een kortgedingprocedure zijn gestart en hebben doorgezet, met hun bedoeling om de communicatie af te dwingen, valt SKO Volendam toe rekenen. Voorts had in aanmerking genomen de onjuistheid van de besluiten van 22 februari 2008 en 17 maart 2008 van de school verwacht mogen worden dat de mate van betrokkenheid vanuit school na 17 april 2008 snel(ler) duidelijk was geworden. Daarvan is niet gebleken. De rechtbank is van oordeel dat vanuit de school duidelijkheid op zich heeft laten wachten, hetgeen de school valt aan te rekenen.

4.8. Gelet op het hiervoor overwogene is het causaal verband tussen het handelen van de school en de schade gegeven. De rechtbank is derhalve van oordeel dat SKO Volendam aansprakelijk is voor de schade die als gevolg van de toegepaste maatregelen is ontstaan. De vraag of SKO Volendam binnen de genomen maatregelen zorgvuldig heeft gehandeld is van belang bij bepaling van de hoogte van de schade.

4.9. SKO Volendam stelt dat zij zich voldoende heeft ingespannen om [A] te begeleiden. [Eisers] betwisten dat en stellen dat het geboden alternatief geen volwaardige vervanging kon vormen voor het gemis aan reguliere lessen.

4.10. De rechtbank stelt voorop dat een school inspanningsverplichtingen heeft, maar dat daartegenover een inspanningsverplichting van de leerling, en zijn ouders, staat. Voorts geldt dat het bevoegd gezag van een school in beginsel de vrijheid heeft om het onderwijs naar eigen bevinden in te richten, zodat slechts plaats is voor een marginale toetsing van het geformuleerde beleid. Anderzijds mag van [eisers] worden verwacht dat zij zich inspannen om schade zoveel mogelijk te beperken.

4.11. Het verweer van SKO Volendam dat [eisers] het aanbod om [A] op een andere school in te schrijven niet hebben aanvaard, zal worden gepasseerd. Blijkens de onweersproken stellingen van [eisers] was nog geenszins definitief sprake van een toelating tot de betreffende school en had het Don Bosco College alleen contacten gelegd. Onweersproken staat vast dat uit een eerste gesprek van [eisers] met de betreffende school geenszins volgde dat [A] aldaar zijn opleiding kon vervolgen.

4.12. Voort beroept SKO Volendam zich op de reeds voor het incident bestaande bezorgdheid bij de school over de werkhouding van [A]. Tegenover de betwisting van [eisers] heeft SKO Volendam onvoldoende onderbouwd dat de school daarover met [A] en/of met [eisers] heeft gecommuniceerd, zodat dit beroep niet kan slagen.

4.13. De rechtbank onderscheidt bij de verdere beoordeling drie verschillende periodes, te weten: de periode tot aan de intrekking van het besluit tot verwijdering op 17 april 2008. De periode vanaf 17 april 2008 tot aan de ziekmelding van [A] op 19 mei 2008. En de periode vanaf 19 mei 2008 tot aan het einde van het schooljaar 2007-2008.

De rechtbank stelt voorts vast dat [A] op grond van het laatst genomen besluit van 24 april 2008, vanaf 21 februari 2008 tot en met 25 februari 2008 geschorst is geweest. Vervolgens waren er blijkens de hiervoor onder 2.6 vermelde vakantie en stageweek aansluitend geen lessen, zodat niet kan worden geconcludeerd dat [A] in die periode lessen heeft gemist als gevolg van de besluitvorming van de school. Daarmee staat vast dat vanaf 10 maart 2008 tot 17 maart 2008 feitelijk door de school geen lessen aan [A] zijn aangeboden.

4.14. Met betrekking tot de periode van 17 maart tot 17 april 2008 staat voorts vast dat de school een alternatief programma, “het lesprogramma op afstand”, heeft aangeboden dat eruit bestond dat [A] zich dagelijks om 8.00 uur moest melden teneinde de lesstof voor die dag op te halen waarna hij zich vervolgens om 16.00 uur moest melden om te laten zien wat hij die dag had gedaan. SKO Volendam heeft een verslag van de begeleiding van [A] vanaf 17 maart 2008 overgelegd ter onderbouwing van haar stelling dat [A] zich niet maximaal heeft ingezet voor het alternatieve lesprogramma. Voor zover de school [A] verwijt dat hij zich voor het alternatieve lesprogramma onvoldoende heeft ingespannen, had echter van SKO Volendam verwacht mogen worden dat zij daarover met [A], dan wel [eisers], had gecommuniceerd. De school heeft immers te gelden als de deskundige, en ook in het geval van een alternatief lesprogramma moet zij de leerling en zijn ouders daarop wijzen. Daarvan is in het geheel niet gebleken. Uit het hiervoor genoemde begeleidingsverslag blijkt niet van enige communicatie met de ouders. Tegenover de verklaring van [C] ter zitting dat [eisers] een aantal keer zijn gebeld, maar dat geen contact werd verkregen, staat de verklaring van [eisers] dat zij op hun mobiele nummer, dat bij de school bekend is, uit hoofde van hun werk 24 uur per dag bereikbaar zijn en nooit door de school zijn gebeld. Het verweer van de school op dit punt slaagt derhalve niet. Naar het oordeel van de rechtbank heeft de school in deze periode onvoldoende zorgvuldigheid betracht bij de uitvoering van de getroffen maatregelen.

4.15. Met betrekking tot de periode van 17 april 2008 tot aan de ziekmelding van [A] op 19 mei 2008 voert SKO Volendam aan dat de school zich voor [A] heeft ingezet onder meer door de opstelling van een handelingsplan.

4.16. Dat [A] het handelingsplan, zoals vermeld onder 2.16, niet heeft ondertekend kan er niet toe leiden dat sprake is van eigen schuld van [A]. Blijkens de stellingen van [eisers] was de periode waarop het handelingsplan betrekking had in verhouding tot de taken en tentamens die hij volgens dat handelingsplan moest afhandelen te kort. Gelet op de hiervoor onder 4.4 vermelde

bijzondere omstandigheden in verband met de ziekte van [A] had naar het oordeel van de rechtbank de school daaraan meer aandacht dienen te besteden. Daarvan is onvoldoende gebleken. De rechtbank is dan ook van oordeel dat de school in deze periode onvoldoende aan haar inspanningsverplichtingen heeft voldaan.

4.17. Daar staat tegenover dat [eisers] zelf, blijkens de onder 2.10 vermelde brief, hebben besloten om [A] geen proefwerken meer te laten doen. Nu [eisers] dat besluit hebben gehandhaafd in de periode na 17 april 2008, toen duidelijkheid bestond over het schorsingsbesluit, hebben [eisers] en [A] nadien onvoldoende voldaan aan hun inspanningsverplichtingen. Hoezeer begrijpelijk de beslissing van [eisers] gelet op de gezondheid van [A] is, mede in het licht van de brief van de kinderarts, volgt weliswaar uit de afwezigheid van [A] in de periode vanaf 19 mei 2008 dat hij zich vanaf dat moment onvoldoende heeft ingespannen, waarmee vast staat dat hij, en derhalve ook [eisers], vanaf 19 mei 2008 tekort zijn geschoten in de nakoming van hun inspanningsverplichtingen. De rechtbank is van oordeel dat daarmee sprake is van een gedeelte eigen schuld van [eisers] Hun handelen heeft immers eraan bijgedragen dat [A] klas 4-havo in het schooljaar 2007-2008 niet met goed gevolg heeft afgerond. Dat brengt mee dat een deel van de gemaakte kosten niet als schade aan de school kan worden toegerekend en voor eigen rekening van [eisers] dient te komen. Gelet op de periode waarover de eigen schuld van [eisers] in aanmerking dient te worden genomen, hetgeen gerekend tot aan de zomervakantie neerkomt op ongeveer 6 weken regulier onderwijs, past de rechtbank bij de berekening van de hoogte van de schade voor eigen schuld een aftrek van 20% toe.

Schadeposten

4.18. [Eisers] vorderen vergoeding van de schade bestaande uit de kosten van de opleiding van [A] aan het Luzac College ad € 17.000,= (inclusief boeken en reiskosten), de volledige kosten van rechtsbijstand in de procedure € 7.821,25 (inclusief de voor [eisers] niet verrekenbare BTW) en een bedrag aan immateriële schadevergoeding van € 5.000,=.

4.19. SKO Volendam betwist dat de kosten voor het Luzac College als schade kunnen gelden, nu er voldoende andere mogelijkheden waren voor [A] om een havo-opleiding te voltooien.

4.20. De rechtbank is van oordeel dat de keuze voor het Luzac College en de ten aanzien daarvan gestelde kosten uit het oogpunt van schadebeperking als redelijk heeft te gelden.

Daarbij overweegt de rechtbank dat [eisers], ongeacht of [A] 4-havo op het Don Bosco College dan wel elders had kunnen voltooien, in elk geval kosten voor boeken van 5-havo hadden moeten maken. Die kosten komen derhalve niet voor vergoeding in aanmerking. Van de gevorderde kosten voor boeken is een factuur overgelegd van € 1.129,28. De daarop vermelde zeven examenbundels, in totaal voor een bedrag van € 90,65, komen daarom niet voor toewijzing in aanmerking.

De gevorderde reiskosten en kosten voor de introductieweek zijn gelet op de betwisting daarvan door SKO Volendam onvoldoende onderbouwd, zodat deze zullen worden afgewezen.

De resterende gevorderde kosten schoolgeld, waarvoor een factuur van € 14.685,= is overgelegd, komt gelet op het voorgaande voor toewijzing in aanmerking

4.21. Voorts geldt dat door de keuze voor het Luzac College [A] niet nog extra een 4-havo klas én daarna een 5-havo klas heeft moeten doorlopen en zich aldus een jaar onderwijs heeft bespaard doordat hij nu havo 4 en 5 in één jaar heeft kunnen voltooien. Dat levert [eisers] een voordeel op dat de rechtbank aan [eisers] zal toerekenen voor 5%.

4.22. Het onder 4.17 overwogene omtrent het gedeelte eigen schuld en hetgeen hiervoor over de voordeelstoerekening is overwogen, resulteert in een percentage van totaal 25% van de schade die voor rekening van [eisers] dient te blijven.

Dat leidt tot toewijzing van een bedrag van € 14.685,= + (€ 1.129,28 –/– € 90,65) = € 15.723,63 x 75% = € 11.792,72.

4.23. Ten aanzien van de immateriële kosten geldt als volgt.

Gelet op het hiervoor reeds onder 4.1 overwogene kan uitsluitend de immateriële schade geleden door [eisers] zelf voor vergoeding in aanmerking komen. SKO Volendam betwist dat sprake is van immateriële schade die op grond van 6:106 lid 1 sub b BW voor vergoeding in aanmerking komt. De rechtbank is van oordeel dat [eisers] hun vordering onvoldoende hebben onderbouwd, zodat vergoeding van immateriële schade zal worden afgewezen.

4.24. SKO Volendam betwist de gevorderde kosten rechtsbijstand en subsidiair gevorderde buitengerechtigde kosten en voert daartoe aan dat de opgevoerde kosten voornamelijk zijn gemaakt in het kader van de kortgedingprocedure en aldus niet voor vergoeding in aanmerking komen.

Aan de gevorderde kosten rechtsbijstand hebben [eisers] ten grondslag gelegd dat de SKO Volendam het ertoe heeft geleid dat een procedure nodig was. Voor zover de gevorderde kosten de rechtsbijstand bij de zitting op bezwaar in Volendam en het kort geding omvatten geldt dat in de betreffende procedure om vergoeding van die kosten kan worden gevraagd. Die kosten kunnen niet alsnog

als zelfstandige vordering via de onderhavige procedure als kosten rechtsbijstand voor vergoeding in aanmerking komen. Nu niet gesteld of voldoende aannemelijk is gemaakt dat ten behoeve van [eisers] werkzaamheden zijn verricht die een hogere vergoeding rechtvaardigen dan is aanbevolen in het rapport Voorwerk II, zal de subsidiair gevorderde vergoeding ter hoogte van totaal € 1.000,=, nu deze slechts in geringe mate afwijkt van het forfaitaire tarief van het Rapport Voorwerk II, worden toegewezen.

4.25. De gevorderde rente over de hoofdsom kan slechts worden toegewezen vanaf de datum van dagvaarding, omdat niet is gesteld waarom de rente vanaf de gevorderde ingangsdatum verschuldigd is.

4.26. SKO Volendam zal als de grotendeels in het ongelijk gestelde partij in de proceskosten worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van [eisers] worden begroot op:

- dagvaarding € 85,98
- vast recht € 655,=
- salaris advocaat € 1.158,= (2,0 punten x tarief € 579,=)

Totaal € 1.898,98

4.27. De rechter, ten overstaan van wie de comparitie is gehouden, heeft dit vonnis niet kunnen wijzen om organisatorische redenen.

5. De beslissing

De rechtbank

5.1. veroordeelt SKO Volendam om aan [eisers] te betalen een bedrag van € 11.792,72 (zegge; elfduizend zeventienhonderd tweeënnegentig euro en tweeënzeventig eurocent), vermeerderd met de wettelijke rente als bedoeld in art. 6: 119 BW over het nog niet betaalde deel van het toegewezen bedrag vanaf datum dagvaarding tot de dag van volledige betaling,

5.2. veroordeelt SKO Volendam in de proceskosten, aan de zijde van [eisers] tot op heden begroot op € 1.898,98,

5.3. verklaart dit vonnis tot zover uitvoerbaar bij voorraad,

5.4. wijst het meer of anders gevorderde af.

» Noot

Inleiding

1. De mogelijkheid van een school een leerling te schorsen of te verwijderen en voorts de vraag of en zo ja, in hoeverre een school aansprakelijk kan zijn voor eventuele schadelijke gevolgen hiervan, spreekt vaak tot de verbeelding en is ook juridisch interessant. Dit vonnis van de rechtbank over een leerling die zeer waarschijnlijk betrokken is bij het afsteken van een bootfakkel in de school, komt op mij evenwel ondoorzichtig over. De rechtbank lijkt niet goed uit de voeten te kunnen met de verschillende aan te leggen maatstaven, zoals bij de toetsing van de door de school opgelegde, onderwijsrechtelijke verwijderingsmaatregel, bij de vertaling daarvan naar de civielrechtelijke aansprakelijkheid en voorts bij de toepassing van de art. 6:100 en 6:101 BW.

Verwijdering en onrechtmatigheid

2. Een school is bevoegd een leerling te verwijderen ex art. 27 Wvo jo. 14-15 Inrichtingsbesluit Wvo en een leerling te schorsen ex art. 13 Inrichtingsbesluit Wvo. Een school is voorafgaande aan een verwijdering verplicht om: (i) de leerling en/of zijn ouders te horen, (ii) overleg te voeren met de Inspectie en (iii) een andere school bereid te vinden de leerling aldaar toe te laten. [noot:1] Is aan deze vereisten voldaan, dan rest de rechter slechts een beperkte toets of en in hoeverre de school de maatregel redelijkerwijs kon opleggen; de bevoegdheid tot schorsing en verwijdering betreft een discretionaire bevoegdheid van de school. De leerling is evenwel niet vogelvrij en volledig overgelegd aan de willekeur van de school. Noorlander heeft op basis van wet en jurisprudentie de volgende criteria opgesomd en uiteengezet, waaraan een school ter zake het opleggen van een ordemaatregel is gebonden: [noot:2]

1. de leerling kende de onjuistheid van zijn normschendend gedrag of behoorde dit te kennen;
2. de leerling heeft enige mate van schuld gehad aan de normschending;

3. de school neemt het evenredigheidsbeginsel op juiste wijze in acht;
4. de school houdt zich bij de toepassing van een ordemaatregel aan door hem uitgevaardigde regels;
5. de ordemaatregel wordt zorgvuldig opgelegd;
6. détournement de pouvoir is niet toegestaan.

3. In casu zijn het derde en vijfde punt voor de school problematisch. Het komt mij voor dat in het licht van de uitvoerige politieverhoren die zijn afgenomen op zichzelf de zorgvuldigheid van informatievergaring niet in het geding is, doch wel de bewijsbaarheid van de door de school gestelde betrokkenheid van de leerling en de daarop gebaseerde maatregel van verwijdering. Hoewel veel pijlen in de richting van de leerling wijzen, is het uiteindelijk alleen de dader die verklaart dat de leerling vergaander betrokken is. En niet uit te sluiten valt dat deze hierbij een eigen belang had. Deze moeilijke bewijsbaarheid heeft tot gevolg dat niettemin het zorgvuldigheidsbeginsel alsook het evenredigheidsbeginsel – welk beginsel door Noorlander wordt uitgesplitst naar geschiktheid, proportionaliteit en subsidiariteit – in het gedrang komen. Nu de school niet kan bewijzen dat de leerling op gelijke wijze als de dader bij het incident is betrokken, maar eerder kan worden gelijkgesteld met de twee andere leerlingen die de maatregel van schorsing werd opgelegd, kan het opleggen van de maatregel van verwijdering ten aanzien van deze leerling niet als proportioneel en evenmin als zorgvuldig worden gekwalificeerd. Tot het oordeel dat de school in plaats van verwijdering de maatregel van schorsing had moeten opleggen, komt ook de voorzieningenrechter in de toelatingsprocedure in 2008.

4. De rechtbank in de bodemprocedure oordeelt dat de school aansprakelijk is voor de schade die als gevolg van de toegepaste maatregelen is ontstaan. Hoewel ik de daaraan voorafgaande overwegingen van de rechtbank in r.o. 4.8 onbegrijpelijk vind, acht ik de uitkomst op zichzelf verdedigbaar. Zoals uit het voorgaande blijkt, brengt de niet-bewijsbaarheid van de betrokkenheid van de leerling mee dat er vraagtekens kunnen worden geplaatst bij het niettemin opleggen van deze uiterste ordemaatregel. Een ten onrechte opgelegde verwijderingsmaatregel, met als verstrekkend gevolg dat een leerling niet wordt toegelaten tot het reguliere onderwijs en daarmee potentieel op achterstand komt, moet naar mijn mening civielrechtelijk als onrechtmatig worden bestempeld.

Kwaliteit onderwijs; inspanningsverplichtingen

5. De vraag is evenwel: voor welke schade is de school aansprakelijk? Weliswaar heeft zij naar achteraf blijkt ten onrechte de ordemaatregel opgelegd; dit zou niet hebben plaatsgevonden als de leerling niet eerst (in enige mate) betrokken was geweest bij het incident. Bovendien heeft de school een lesprogramma op afstand geboden en heeft de school de leerling de gelegenheid geboden zijn opgelopen achterstand in te halen. Welke inspanningen had de school moeten betrachten?

6. Art. 23 lid 5 Gw bepaalt dat de eisen van deugdelijkheid van het onderwijs bij de wet worden geregeld. De sectorwetten bevatten dergelijke bepalingen. Voor een middelbare school geldt dat zij ex art. 23a Wvo de zorg draagt voor de kwaliteit van het onderwijs, waaronder in elk geval wordt verstaan: het uitvoeren van het in het schoolplan beschreven beleid, zodat de wettelijke en eigen onderwijsopdrachten worden gerealiseerd. In het schoolplan dient ex art. 24 Wvo het kwaliteitsbeleid te worden beschreven, dat in elk geval omvat: het onderwijskundig beleid, het personeelsbeleid en het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het schoolplan dient ex art. 24a Wvo voorts informatie te bevatten over de doelen van het onderwijs en de resultaten die met het onderwijsleerproces worden bereikt, waaronder het percentage leerlingen dat doorstroomt naar een hoger leerjaar of ander onderwijs, dat de school zonder diploma verlaat en dat voor het eindexamen slaagt. Kortom: een school is met name gehouden kwaliteitsbeleid te maken, uit te voeren en hierover informatie te verschaffen; ter zake de *inhoud* van de kwaliteit stelt de wet tot dusver geen concrete eisen. Mogelijk dat dit wijzigt met het in februari 2010 aangenomen wetsvoorstel “good governance”, dat waarschijnlijk per 1 augustus 2010 wet zal worden.

7. Bij bepaling of civielrechtelijk sprake is van al dan niet kwalitatief onderwijs en of een school aan haar inspanningsverplichting ter zake heeft voldaan, moet mijns inziens vooralsnog als basis dienen de bijzondere zorgplicht die op scholen rust, van oudsher voortvloeiend uit art. 1403 (oud) BW en thans uit het ongeschreven recht. Deze basis vereist echter, net als de zwijgende wettelijke sectorbepalingen, concretisering en inkleuring.

8. Over de mogelijke aansprakelijkheid voor “ondeugdelijk” onderwijs bestaat niet veel (gepubliceerde) rechtspraak; de mogelijkheid een school hiervoor aan te spreken, lijkt wel voorzichtig in opkomst. De zaak Schaapman [noot:3] schudde onderwijsrechtelijk Nederland op dit punt wakker. De Montessori-school waarop basisschoolleerling Tom Schaapman onderwijs volgde, werd aansprakelijk geacht en veroordeeld tot betaling van schadevergoeding. Kritisch werd er overigens gereageerd op het gemak waarmee de civiele rechter over bestuursrechtelijke hobbels was gevlogen. [noot:4] Na deze uitzonderlijke casus, waarbij de basisschool aantoonbaar en ernstig in gebreke was gebleven de in het lesprogramma opgenomen lesstof aan te bieden, is – voor zover mij bekend – alleen een studente aan een hogeschool succesvol geweest met een vordering jegens haar school wegens tekortschietende begeleiding bij een als onvoldoende beoordeelde stage. De hogeschool werd veroordeeld tot betaling van

schadevergoeding. [noot:5] Andere scholen ontsprongen de dans en hadden voldaan aan hun zorgplicht. Dit betrof onder meer een basisschool die werd aangesproken voor het onvoldoende volgen van en ingrijpen bij een “achterblijvende” leerling, een middelbare school die werd aangesproken omdat zij geen adequaat onderwijs zou hebben gegeven aan een leerling met dyslexie, een middelbare school die werd aangesproken omdat zij geen hoogbegaafdenbeleid had en tot slot een universiteit die werd aangesproken voor tekortschietende begeleiding van een promotieonderzoek. Hierbij laat ik overigens de diverse procedures die zijn gevoerd over accreditatie en geldigheid van – vooraf door de hogeschool of universiteit in het vooruitzicht gestelde – diploma’s en mastertitels buiten beschouwing. [noot:6] Ten aanzien hiervan hebben studenten wel met succes vorderingen ingesteld. [noot:7]

9. In casu stelt de rechtbank voorop dat (a) niet alleen op een school een inspanningsverplichting rust, maar tevens op de leerling en zijn ouders, (b) een school in beginsel de vrijheid heeft het onderwijs naar eigen bevinden in te richten, zodat slechts plaats is voor een marginale toetsing van het beleid, (c) van de ouders/leerling mag worden verwacht de schade zoveel mogelijk te beperken. Vervolgens verdeelt de rechtbank de – te beoordelen – inspanningen van school en leerling in drie tijdvakken en oordeelt zij dat de school in de eerste twee tijdvakken niet heeft voldaan aan haar inspanningsverplichting en dat de leerling in gebreke is gebleven hieraan in het derde tijdvak te voldoen. Ter zake het lesprogramma op afstand wordt aan de stelling van de school dat de leerling zich hierbij onvoldoende heeft ingespannen voorbij gegaan, omdat van een school mag worden verwacht dat zij in dat geval de ouders/leerling hierop aanspreekt en de school dat heeft nagelaten. Ter zake het door de school opgestelde handelingsplan, dat door de leerling niet werd ondertekend of nageleefd, werd het de school aangerekend onvoldoende rekening te hebben gehouden met de individuele leerling, die vanwege zijn ziekte niet met stress kon omgaan, hetgeen een meer daarop toegesneden handelingsplan vereiste. Ter zake de ziekmelding en het uit eigen keuze niet volgen van onderwijs of afleggen van examens trof naar het oordeel van de rechtbank de ouders/leerling een verwijt.

10. De school is vanzelfsprekend de opvoedkundige specialist. Er bestaat voorts een bij uitstek ongelijke verhouding tussen school en leerling, die in casu werd benadrukt door de eenzijdig door de school opgelegde ordemaatregel en de daaruit volgende (tijdelijke) onmogelijkheid voor de leerling om regulier onderwijs te volgen. Ik kan mij voorstellen dat de rechtbank de inspanningen van de school bij het lesprogramma op afstand en bij het opstellen en uitvoeren van het handelingsplan als marginaal beoordeelde. Hierbij is van belang dat de school inderdaad bij de uitvoering van beide programma’s de vinger aan de pols had kunnen houden en een intensievere of strengere begeleiding op de persoon van deze leerling had moeten bieden. Aan de andere kant komt het mij voor dat de rechtbank wel erg gemakkelijk voorbij gaat aan – en daaraan evenmin gevolgen verbindt – de kennelijk zeer geringe inspanningen van de leerling gedurende dit lesprogramma op afstand en bij de uitvoering van het handelingsplan. In het licht van de causaliteitsmaatstaf ex art. 6:101 BW zou mijns inziens vermindering van de schadevergoedingsverplichting van de school ook ten aanzien van deze twee tijdvakken in de rede liggen. Hoe de feiten ter zake liggen, wordt uit het vonnis evenwel niet volledig duidelijk. Evenmin wordt duidelijk op welke wijze de rechtbank art. 6:101 BW toepast, nu zij – ondanks de door de Hoge Raad op dit punt geformuleerde eisen – geen althans onvoldoende inzicht verschaft in de causale afweging en eventuele toegepaste billijkheidsoverwegingen. [noot:8]

Conclusie

11. Een ten onrechte opgelegde verwijderingsmaatregel kan jegens de betrokken leerling civielrechtelijke aansprakelijkheid meebrengen. Het geven van “ondeugdelijk” onderwijs ook. Dit geval betrof een combinatie van beiden.

12. De onderwijswetgeving biedt vooralsnog weinig concrete aanknopingspunten voor de beoordeling van de kwaliteit van onderwijs. De eisen betreffen vooral het aanbod van vakken, leerdoelen en de wijze waarop het kwaliteitsbeleid op school is vormgegeven en wordt uitgevoerd. Aansluitend bij de bijzondere zorgplicht van een school voor haar leerlingen zal dan ook van geval tot geval moeten worden bepaald of en zo ja, welke inspanningsverplichtingen er rustten op school en leerling, in hoeverre één van hen of beide hieraan hebben voldaan dan wel deze hebben geschonden en welke gevolgen deze vaststelling voor de schadeverdeling zou moeten hebben.

B.M. *Pajmans*, docent/onderzoeker aan de Universiteit Utrecht en advocaat bij KBS Advocaten

» Voetnoten

[1]

Zie ter voorbeeld Rb. Arnhem 18 november 2009, PRG 2010, 47 en Rb. Amsterdam 2 december 2008, LJN BG6526.

[2]

C.W. Noorlander, ‘Schorsing en verwijdering’, *School en Wet* oktober 2008, p. 8.

[3]

Rb. Amsterdam 26 mei 1999, *AB* 2000, 104 (Gem. Amsterdam/Schaapman) m.nt. BPV.

[4]

R. Snel en A. Postma, 'Aansprakelijkheid van de gemeente voor de verzorging van primair onderwijs', *De Gemeentestem*, februari 1999 nr. 7091, p. 57-66.

[5]

Rb. Leeuwarden 24 januari 2007, «JA» 2007/68 (Kuiphof/Christelijke Hogeschool Nederland). Zie hierover ook P.C.J. de Tavernier, 'Aansprakelijkheid voor educational malpractice', *MvV* mei 2007, nr. 5, p. 104-109.

[6]

Hof Arnhem 13 juni 2006, LJV AY9107; Rb. Amsterdam 14 mei 2008, *NJV* 2008, 260; Hof 's-Gravenhage 17 juli 2008, LJV BD9628; Rb. Arnhem 20 december 2009, LJV BL0611; Hof Arnhem 13 juni 2006, LJV AY9107; Rechtbank Amsterdam 14 mei 2008, *NJV* 2008, 260; Hof 's-Gravenhage 17 juli 2008, LJV BD9628; Rb. Arnhem 20 december 2009, LJV BL0611.

[7]

Zie hiervoor bijvoorbeeld Rb. Utrecht 25 april 2007, *NJV* 2007, 358 (Guo/Stichting Hogeschool Utrecht).

[8]

Zie hierover uitgebreid A.L.M. Keirse, 'Rechterlijke werkzaamheid en het oordeel over eigen schuld', *AV&S* 2006, 30; Vgl. HR 13 januari 2006, *NJ* 2006, 59 (Notaris A/D).

Naar
boven